

СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ДИНАМІЧНИХ ЗМІН

НАТАЛЯ, МЕТЕЛЕНКО¹
ВАЛЕНТИНА, ВОРОНКОВА²
ВІТАЛІНА, НІКІТЕНКО³
ОЛЬГА, ВЕНГЕР⁴
ВОЛОДИМИР, АРХІПОВ⁵

Анотація

У статті розглядаються актуальні проблеми економіки та управління бізнесом в умовах глобалізації та цифровізації. Актуальним є питання оцінки сталого розвитку підприємств в умовах економічної нестабільності, підвищення уваги до екологічних та соціальних аспектів бізнесу. Акцент робиться на вивченні новітніх трендів і викликів, що постають перед сучасними підприємствами, зокрема в аспектах стратегічного управління, інноваційного розвитку та сталого бізнесу. Теорія спрямована на формування комплексного розуміння того, як економічні закономірності впливають на бізнес, і як за допомогою ефективного управління можна забезпечити стабільний розвиток організації в умовах постійних змін. Метою дослідження є теоретичні і практичні засади становлення і розвитку концепції економіки та управління бізнесом в умовах сучасних динамічних змін. Завдання дослідження: 1) розкрити концептуальні засади економіки та управління бізнесом та напрями розвитку; 2) здійснити порівняльний аналіз економіки та управління бізнесу, їх ключові відмінності та взаємозв'язок; 3) сформувати концепцію стабільного розвитку економіки та управління бізнесом в умовах сучасних динамічних змін; 4) здійснити аналіз зарубіжного досвіду формування концепції економіки та управління бізнесом. . Методологія дослідження в контексті економіки та управління бізнесом включає основні методи і підходи: системний порівняльний кількісний та якісний методи, моделювання та прогнозування та інші. Автори акцентують увагу на адаптації бізнес-стратегій до вимог цифрової економіки, інтеграції технологій штучного інтелекту та великих даних у процеси управління. Пропонуються нові підходи до управлінських практик, які дозволяють підприємствам ефективно адаптуватися до змінюваного економічного середовища та забезпечувати конкурентоспроможність у умовах цифрових перетворень. Теоретичне і практичне значення концепції економіки та управління бізнесом має важливе значення як у теоретичному, так і в практичному аспектах, формуючи у студентів комплексне розуміння принципів функціонування економіки та ефективного ведення бізнесу.

Ключові слова: економіка, управління бізнесом, цифровізація, інноваційний розвиток, стабільний розвиток економіки, глобальні зміни.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Концептуальні засади економіки та управління бізнесом охоплюють основні принципи та підходи, що дозволяють

аналізувати економічні процеси, приймати стратегічні рішення та організовувати діяльність підприємств. Економіка та управління бізнесом – це міждисциплінарна сфера, яка об'єднує в собі теоретичні та практичні аспекти аналізу економічних процесів і організації діяльності підприємств. Дана дисципліна охоплює вивчення як економічних процесів, так і методів ефективного управління підприємницькою діяльністю. Основні напрямки, які вона розглядає, включають: 1) Аналіз економічних процесів, в основі яких вивчення виробництва, розподілу та споживання товарів і послуг, функціонування ринкових механізмів та економічних систем. 2) Фінансовий менеджмент та планування, в основі якого розробка бюджетів, аналіз фінансових показників, оптимізація використання ресурсів і управління ризиками для досягнення економічної ефективності. 3) Стратегічне управління, націлене на фор-

¹ Інженерний навчально-науковий інститут імені Ю. М. Потебні Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)
E-mail: natalia.metelenko@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-6757-3124>

² Інженерний навчально-науковий інститут імені Ю. М. Потебні Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)
E-mail: valentinavoronkova236@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-0719-1546>

³ Інженерний навчально-науковий інститут імені Ю. М. Потебні Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)
E-mail: vitalina2006@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9588-7836>

⁴ Інженерний навчально-науковий інститут імені Ю. М. Потебні Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)
E-mail: vengerolya14@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3758-7891>

⁵ Інженерний навчально-науковий інститут імені Ю. М. Потебні Запорізького національного університету (Запоріжжя, Україна)
E-mail: system.satt2@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0009-0000-1104-2685>

мування довгострокових стратегій, аналіз конкурентного середовища, прийняття управлінських рішень і адаптація до змін у зовнішньому середовищі. 4) Маркетинг і управління продажами, що включає вивчення методів аналізу ринку, розробка маркетингових стратегій та інструментів просування продукції і послуг. 5) Організаційна поведінка та управління персоналом, що включає дослідження механізмів роботи організацій, взаємодії співробітників та створення ефективних команд. 6) Інновації та цифровізація, що включає аналіз сучасних технологічних тенденцій, впровадження інноваційних рішень і цифрових інструментів для оптимізації бізнес-процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, з яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Огляд роботи, присвяченої основам теорії бізнес-управління, таких як стратегічне управління, організаційна поведінка, лідерство та мотивація. Це дослідження, які аналізують трансформацію бізнес-моделей в умовах цифровізації або глобалізації (Воронкова, Нікітенко, Метеленко, Ажажа, 2023). Важливими публікаціями є роботи на тему інновацій в управлінні бізнесом, впливу технологій, особливо штучного інтелекту, на бізнес-процеси та управлінські рішення (Metelenko, Nikitenko, Meniailo, 2024). Особливу увагу заслуговують роботи на тему посткризового відновлення економік, які з'явилися після глобальних фінансових криз або пандемії, що досліджують стратегії адаптації бізнесу до нових економічних умов. Огляд наукових публікацій, які присвячені економічним трансформаціям, наприклад, розвитку цифрових економік, зелених економічних ініціатив, впливу глобалізації на стратегії бізнесу (Метеленко, Воронкова, Попова, Оглобліна, Сіліна, 2024). Останні публікації з управлінського консалтингу та сталого розвитку бізнесу можуть включати новітні концепції управління з акцентом на збереження ресурсів, економію та екологічну відповідальність у виробничих процесах. Роль штучного інтелекту і машинного навчання в оптимізації бізнес-процесів, таких як управління ланцюгами постачання, маркетингові стратегії, кадрові технології (Промисловий потенціал, 2022). Огляд досліджень, що базуються на аналізі реальних кейсів з ведення бізнесу в різних секторах, включаючи вивчення ефективних бізнес-моделей та кращих практик у сфері менеджменту, особливо у кризові часи та під час переходу до цифрової економіки.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. У контексті дисципліни «Економіка та управління бізнесом» виділення не вирішених частин загальної проблеми може охоплювати такі напрямки, які ще не отримали достатнього наукового та практичного обґрунтування в сучасних дослідженнях. Зі швидким розвитком цифрових технологій бізнес-стратегії значно змінюються, однак проблема адаптації традиційних моделей управління до нових умов цифрової економіки, таких як використання великих даних, штучного інтелекту, блокчейн-технологій, все ще залишається недостатньо вивченою. Важливою є тема взаємодії цифрових платформ та традиційних бізнес-моделей для підвищення ефективності управління.

Попри те, що інноваційні технології, зокрема автоматизація та ШІ, активно використовуються в управлінні, дослідження, які б детально висвітлювали ефективність їх інтеграції в реальні управлінські практики, обмежені. Зокрема, потребують додаткового аналізу питання, як технології змінюють традиційні підходи до управління, прийняття рішень та стратегічного планування. Актуальним є питання оцінки сталого розвитку підприємств в умовах економічної нестабільності, підвищення уваги до екологічних та соціальних аспектів бізнесу. Однак немає єдиної системи методів і критеріїв, які б дозволяли ефективно оцінювати впровадження сталого розвитку в бізнес-практику. Проблеми адаптації підприємств до вимог сталого розвитку на всіх етапах – від фінансового планування до внутрішніх бізнес-процесів – потребують подальшого дослідження.

Зміни в економічному середовищі, пов'язані з глобалізацією, політичними кризами та пандеміями, змушують бізнеси адаптувати свої стратегії управління, але недостатньо досліджено, як саме різні моделі управління змінюються в таких умовах. В умовах глобалізації та цифровізації виникають нові підходи до управління персоналом, такі як смарт-менеджмент, дистанційна робота, цифрові платформи для керування командами, що ще не отримали достатньо теоретичного підґрунтя. Необхідно глибше дослідити, як ці зміни впливають на корпоративну культуру і ефективність управлінських практик.

Моделі бізнес-платформ, які інтегрують різні елементи бізнес-процесів через цифрові технології, все ще залишаються новими в контексті вивчення їхнього довгострокового впливу на

конкурентоспроможність і сталість підприємств. Ці невирішені частини проблеми є важливими для подальшого розвитку дисципліни «Економіка та управління бізнесом», оскільки їх розв'язання дозволить не тільки зрозуміти сучасні тенденції, а й розробити нові підходи та методи для ефективного управління бізнесом у цифрову епоху.

Мета та формування цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є теоретичні і практичні засади становлення і розвитку концепції економіки та управління бізнесом в умовах сучасних динамічних змін. Завдання дослідження: 1) розкрити концептуальні засади економіки та управління бізнесом та напрями розвитку; 2) здійснити порівняльний аналіз економіки та управління бізнесу, їх ключові відмінності та взаємозв'язок; 3) сформулювати концепцію стабільного розвитку економіки та управління бізнесом в умовах сучасних динамічних змін; 4) здійснити аналіз зарубіжного досвіду формування концепції економіки та управління бізнесом.

Методологія дослідження. Методологія дослідження в контексті економіки та управління бізнесом може включати кілька основних етапів і підходів. Ось кілька ключових компонентів методології, які можуть бути застосовані до цього типу дослідження: 1) Порівняльний аналіз, що включає оцінку різних підходів до вирішення проблеми у світлі сучасних трендів у менеджменті, цифрових технологіях та економіці. 2) Методи збору даних, в основі яких кількісні методи, що використовуються для збору даних про ставлення бізнесменів, менеджерів або економістів до певних аспектів управління бізнесом, економічної ситуації або інноваційних практик; статистичні методи, що застосовуються для аналізу економічних показників, фінансових результатів підприємств, ринкових тенденцій тощо. 4) Кількісний аналіз включає використання статистичних методів, таких як регресійний аналіз, кореляційний аналіз, аналіз часових рядів для вивчення взаємозв'язків між різними економічними факторами. 5) Якісний аналіз включає використання тематичного аналізу для кращого розуміння бізнес-процесів, вивчення кейсів, а також виявлення основних трендів у сфері управління бізнесом. 6) Системний підхід, в основі якого системна методологія проблеми з урахуванням всіх взаємозв'язків і компонентів системи управління, бізнес-процесів і економічних факторів. 7) Моделювання та прогнозування бізнес-процесів, в основі яких створення моделей для оптимізації управлінських рішень або для аналізу ефективності впровадження нових технологій чи стратегій у бізнесі.

мізації управлінських рішень або для аналізу ефективності впровадження нових технологій чи стратегій у бізнесі. 8) Прогнозування економічних і фінансових тенденцій, що включають використання економічних моделей для прогнозування змін в умовах ринку або для оцінки ризиків і можливостей, які можуть виникнути в процесі реалізації концепції. Використання комбінованих методів (якісних і кількісних) дозволяє більш точно оцінити проблеми, що виникають у сфері економіки та управління бізнесом, а також створити обґрунтовані і ефективні рекомендації для їх розв'язання.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

1. Концептуальні засади економіки та управління бізнесом та напрями розвитку

Концептуальні засади економіки та управління бізнесом включають дослідження: 1) Економіка, в основі якої принципи виробництва, розподілу та споживання товарів і послуг, а також механізми функціонування ринкових систем. 2) Управління бізнесом, що охоплює процеси планування, організації, мотивації та контролю діяльності підприємств з метою досягнення стратегічних і тактичних цілей. У комплексі, економіка та управління бізнесом дозволяють аналізувати зовнішнє економічне середовище, розробляти адаптивні стратегії та впроваджувати інноваційні підходи, що сприяють ефективному функціонуванню підприємств у сучасних умовах динамічних змін.

Отже, економіка та управління бізнесом є дисципліною, яка вивчає, як забезпечити ефективну взаємодію між теоретичними засадами економічного аналізу та практичними методами організації діяльності підприємств. Це дозволяє адаптувати бізнес до постійних змін в економічному середовищі, розробляти ефективні стратегії та впроваджувати інновації для досягнення сталого розвитку. Дисципліна "Економіка та управління бізнесом" є «комплексною навчальною галуззю, яка поєднує економічні теорії та практичні аспекти ведення бізнесу. Вона формує у студентів знання про функціонування економічних систем, методи управління підприємствами та ефективне прийняття рішень у бізнесі.

Таким чином, «Економіка та управління бізнесом» – це дисципліна, яка навчає розуміти ринок, ефективно керувати підприємствами та використовувати економічні знання для розвитку бізнесу. Економіка та управління бізнесом охоплюють ряд

Таблиця 1

Концептуальні засади економіки та управління бізнесом та напрями розвитку

Концептуальні засади	Напрями розвитку
Інтеграція теорії та практики	Сучасний підхід поєднує економічну теорію з практичними методами управління, що дозволяє не лише аналізувати ринкові процеси, але й ефективно впроваджувати отримані знання в діяльність підприємства.
Стратегічний аналіз і планування	Використання економічних моделей та аналітичних інструментів дає змогу прогнозувати ринкові тенденції, оцінювати ризики та формувати довгострокові стратегії, що сприяють стабільному розвитку бізнесу.
Оперативне управління	Впровадження сучасних систем контролю, оптимізації витрат і підвищення продуктивності забезпечує ефективну організацію щоденної діяльності підприємства.
Інновації та цифровізація	Сучасна економіка і управління бізнесом активно використовують цифрові технології, такі як штучний інтелект, Big Data та хмарні обчислення. Це дозволяє пришвидшити процес прийняття рішень, підвищити точність аналізу та оптимізувати бізнес-процеси.
Управління людським капіталом	Розвиток персоналу, лідерства та командної роботи є невід'ємною складовою успішного управління бізнесом, оскільки компетентні і мотивовані співробітники забезпечують конкурентоспроможність компанії.
Етичні, соціальні та екологічні аспекти	Сучасний бізнес прагне не лише максимізувати прибуток, а й брати до уваги соціальну відповідальність, екологічну сталість та етичні принципи. Це сприяє формуванню позитивного іміджу підприємства та довгостроковій стабільності.

Таблиця 1 (сформована авторами)

Таблиця 2

Напрями розвитку економіки та управління бізнесом та їх ключові питання

Стратегічне планування та адаптивність	Ключові питання
Стратегічне планування та адаптивність	Як розробити ефективну стратегію розвитку? Яким чином організація може гнучко реагувати на зміни в економічному середовищі?
Інновації та цифровізація	Які сучасні технології та інноваційні рішення можуть забезпечити конкурентоспроможність? Як впровадження цифрових інструментів сприяє оптимізації бізнес-процесів?
Управління ризиками	Які методи прогнозування та мінімізації ризиків є найбільш ефективними? Як адаптувати систему управління ризиками до нових викликів?
Інвестування в людський капітал	Яку роль відіграє розвиток професійних та м'яких навичок співробітників? Як забезпечити постійне навчання та розвиток команди для підтримки стабільного зростання?
Фінансова дисципліна та оптимізація ресурсів	Як здійснювати ефективне управління фінансовими ресурсами? Які стратегії дозволяють знизити витрати і підвищити продуктивність?
Соціальна відповідальність та сталий розвиток	Яким чином інтеграція принципів корпоративної соціальної відповідальності сприяє стабільності? Як екологічна та соціальна складова впливає на довгострокову конкурентоспроможність?
Міжнародна інтеграція та глобалізація	Які можливості та виклики пов'язані з виходом на міжнародні ринки? Як глобальні економічні процеси впливають на стратегію розвитку організації?

Таблиця 2 (сформована авторами)

ключових питань, серед яких можна виокремити наступні (табл. 2).

2. Економіка, менеджмент та управління бізнесу: ключові відмінності та взаємозв'язок

Економіка, менеджмент та управління бізнесу: ключові відмінності та взаємозв'язок

1. Економіка – наука, що досліджує виробництво, розподіл і споживання ресурсів. Вона розглядає глобальні та національні економічні процеси, ринкові механізми, макро- і мікро-економічні тенденції. Основні аспекти економіки: 1) Макроекономіка (економічне зростання,

інфляція, безробіття, державне регулювання).

2) Мікроекономіка (поведінка споживачів, ціноутворення, конкуренція). 3) Фінанси та інвестиції. 4) Ресурсний розподіл та економічна ефективність.

2. Менеджмент – це система організації та координації діяльності компанії для досягнення її цілей. Він орієнтований на ефективне використання ресурсів, управління персоналом, стратегічне планування та прийняття управлінських рішень. Основні функції менеджменту: 1) Планування (стратегічне, тактичне, операційне). 2) Організація (розподіл ролей, структу-

ризація бізнесу). 3) Мотивація (стимулювання персоналу, корпоративна культура). 4) Контроль (аналіз результатів, коригування дій).

3. Управління бізнесом включає як економічні, так і управлінські аспекти. Воно охоплює стратегічне бачення, фінансове планування, маркетинг, операційну ефективність та інновації. Ключові аспекти управління бізнесом: 1) Розробка бізнес-стратегії. 2) Фінансове та ризикове управління. 3) Лідерство та корпоративне управління. 5) Оптимізація бізнес-процесів.

Взаємозв'язок економіки, менеджменту та управління бізнесом: 1) Економіка задає глобальні та локальні умови ведення бізнесу (ринкові тренди, попит, конкуренція). 2) Менеджмент визначає, як організувати бізнес у цих умовах. 3) Управління бізнесом інтегрує економічні знання та управлінські підходи для прийняття ефективних рішень.

Таким чином, усі три сфери тісно пов'язані та формують основу успішного ведення бізнесу, зосереджена на аналізі трьох важливих складових, що формують основу будь-якої бізнес-діяльності – економіки, менеджменту та управління бізнесом. Економіка в контексті бізнесу розглядається як наука, що досліджує закони функціонування ринків, принципи розподілу ресурсів, а також теоретичні підходи до ефективного використання капіталу, праці та технологій у виробництві товарів і послуг. Вона охоплює макроекономічні й мікроекономічні аспекти, зокрема стратегії цінової політики, конкурентних переваг та економічних циклів. Менеджмент – це управлінська наука, яка визначає, як організовувати, координувати та контролювати ресурси та процеси в межах організації для досягнення поставлених цілей. Менеджмент включає функції планування, організації, мотивації та контролю, а також використання людських, фінансових і технологічних ресурсів для досягнення оптимальних результатів. Управління бізнесом охоплює комплекс заходів, що реалізуються для забезпечення ефективного функціонування та розвитку підприємства, враховуючи не лише економічні, але й соціальні, політичні та технологічні фактори. Це практичний аспект, який поєднує як економічні стратегії, так і менеджерські методи для досягнення стійкого розвитку бізнесу в умовах постійних змін. Це дозволяє зрозуміти, як економічні принципи формують підходи в менеджменті та управлінні бізнесом, як практичне управління підприємством повинно базуватися на економічних зна-

ннях і менеджерських інструментах для досягнення ефективності в умовах змінюваного ринку (Метеленко, Воронкова, Попова, Оглобліна, Сіліна, 2024).

Менеджмент включає різні рівні: стратегічний – довгострокове планування розвитку організації; тактичний – розробка конкретних методів і процесів для досягнення цілей; операційний – управління повсякденними завданнями та процесами. Таким чином, менеджмент є практичним інструментом реалізації економічних знань, спрямованим на підвищення ефективності та продуктивності бізнесу (Метеленко, Нікітенко, Воронкова, 2024).

3. Концепція стабільного розвитку економіки та управління бізнесом в умовах сучасних динамічних змін

Стабільний розвиток економіки та управління бізнесом в умовах сучасної динамічної економічної реальності можливий за умови комплексного підходу, який включає (табл. 3).

Отже, збалансоване поєднання цих чинників дозволяє забезпечити стійке економічне зростання та ефективне управління бізнесом навіть у нестабільних умовах. Ця концепція базується на поєднанні стратегічного планування, інноваційного підходу та гнучкого управління, що дозволяє бізнесу та економіці адаптуватися до швидких змін і невизначеності (Промисловий потенціал, 2022). Ця концепція дозволяє досягти економічного зростання та стабільності, забезпечуючи довгострокову конкурентоспроможність бізнесу навіть у нестабільних умовах (табл. 4).

Ці концептуальні засади створюють основу для аналізу економічних процесів і прийняття ефективних управлінських рішень, що дозволяють організаціям досягати високих результатів та стабільно розвиватися в умовах сучасної. Ці підходи у комплексі допомагають організаціям ефективно адаптуватися до змін, зберігати конкурентоспроможність і забезпечувати стабільне зростання навіть у складних економічних умовах (Теоретико-методичні основи, 2024).

4. Зарубіжний досвід формування концепції економіки та управління бізнесом

Зарубіжний досвід свідчить про те, що ефективна економічна модель базується на поєднанні інновацій, підтримки підприємництва, стратегічного управління ресурсами та соціальної відповідальності. Використання цих принципів дозволяє забезпечити стабільний розвиток економіки та ефективне управління бізнесом навіть у дина-

Таблиця 3

Концепція стабільного розвитку економіки та управління бізнесом

Складові концепції	Зміст та характеристика концепції стабільного розвитку економіки та управління бізнесом
Інноваційний розвиток та цифровізація	Впровадження нових технологій, цифровізація бізнесу, автоматизація процесів. Інноваційність і цифровізація включають використання нових технологій для підвищення продуктивності та конкурентоспроможності.
Гнучке стратегічне управління	Адаптація стратегій до змін ринку, швидке прийняття рішень та ефективне управління ризиками. Гнучке стратегічне управління включає адаптивність до змін ринку, швидке реагування на виклики та можливості.
Рациональне використання ресурсів	Оптимізація витрат, підвищення продуктивності праці та екологічна відповідальність. Ефективне управління ресурсами включає аціональне використання фінансових, матеріальних та людських ресурсів.
Фінансова стабільність	Ефективне управління фінансовими потоками, інвестиціями та залученням капіталу. Рациональне управління фінансовими ресурсами, диверсифікація джерел фінансування та ретельний аналіз інвестицій сприяють стабільному зростанню підприємства.
Розвиток людського капіталу	Навчання персоналу, створення сприятливого робочого середовища, мотивація працівників. Постійне навчання, розвиток професійних та м'яких навичок співробітників допомагає будувати конкурентоспроможну команду, здатну швидко адаптуватися до змін.
Державна підтримка та регулювання	Сприятливе податкове середовище, розвиток інфраструктури та підтримка малого і середнього бізнесу; створення сприятливого економічного середовища через відповідну політику, податкові стимули та інвестиційні програми.
Міжнародна співпраця	Інтеграція у світову економіку, залучення іноземних інвестицій та вихід на нові ринки, участь у глобальних економічних процесах, залучення інвестицій та розширення ринків збуту.
Екологічна та соціальна відповідальність	Впровадження принципів сталого розвитку, врахування екологічних та соціальних факторів.
Підтримка підприємництва та малого бізнесу	Створення умов для розвитку інноваційного підприємництва та стартапів.
Управління ризиками	Системний аналіз потенційних ризиків та розробка заходів для їх мінімізації дозволяє знизити невизначеність і зберегти стійкість бізнесу у разі кризових ситуацій.
Соціальна відповідальність та сталий розвиток	Інтеграція принципів корпоративної соціальної відповідальності, екологічної стійкості та етичного бізнесу створює позитивний імідж компанії та сприяє довгостроковій стабільності.

Таблиця 3 (сформована авторами)

Таблиця 4

Основні засади концепції економіки та управління бізнесом

Основні засади	Напрямок розвитку та упровадження концепції
Рациональність та оптимізація ресурсів	Економічні суб'єкти (споживачі, підприємства, держава) діють з метою максимізації вигоди, враховуючи обмеженість ресурсів та альтернативні витрати. Це лежить в основі теорії рационального вибору.
Попит в пропозиція	Ринковий механізм, який визначає формування цін і обсягів виробництва. Взаємодія попиту та пропозиції сприяє ефективному розподілу ресурсів та стимулює конкуренцію.
Ефективність та конкурентоспроможність	Досягнення оптимального використання ресурсів, підвищення продуктивності та впровадження інновацій є ключовими чинниками для зростання підприємств і економіки загалом.
Стратегічне управління	Формування довгострокових планів і стратегій, що враховують внутрішні можливості та зовнішні ринкові умови, дозволяє підприємствам зберігати конкурентні переваги в умовах постійних змін.
Організаційна структура та управлінські функції	Ефективне управління бізнесом базується на чітко визначених управлінських функціях: планування, організація, мотивація, контроль та комунікація. Правильна організаційна структура сприяє більшій гнучкості та адаптивності підприємства.
Інновації та підприємництво	Розвиток нових технологій, продуктів і бізнес-моделей стимулює зростання і дозволяє організаціям адаптуватися до змін ринку. Підприємницький підхід також сприяє розвитку конкуренції та економічного прогресу.
Управління ризиками	Аналіз, прогнозування та мінімізація ризиків є невід'ємною складовою успішного управління бізнесом, оскільки дозволяють зменшити невизначеність та вплив зовнішніх факторів.
Соціальна відповідальність та сталий розвиток	Сучасний бізнес має враховувати соціальні та екологічні аспекти своєї діяльності, впроваджуючи принципи корпоративної соціальної відповідальності і сприяючи сталому розвитку суспільства. Дослідження орієнтовані не лише на фінансові показники, але й на екологічні та соціальні аспекти діяльності організацій. Це сприяє формуванню моделей, які враховують вплив бізнесу на суспільство та довкілля.
Глобалізація	Інтеграція в світову економіку вимагає від підприємств орієнтації на міжнародні ринки, адаптації до глобальних стандартів і конкуренції, а також використання сучасних технологій і методів управління.

Таблиця 4 (сформована авторами)

Становлення і розвиток концепції економіки та управління бізнесом в умовах сучасних динамічних змін

мічних умовах глобального ринку. У зарубіжному досвіді спостерігаються кілька важливих нововведень, які сприяють адаптації до сучасних викликів та швидкозмінного світу (табл. 5).

Розробка глобальних навчальних програм, орієнтованих на вимоги світового ринку праці. За кордоном у аналізі теми стабільного розвитку, цифрової трансформації та управління бізнесом впроваджуються низка новітніх підходів, що дозволяють не лише покращити якість досліджень, але й розробити ефективні стратегії адаптації до змін. Сучасні аналітичні платформи дозволяють проводити моніторинг ринкових тенденцій і управлінських процесів практично в режимі реального часу, що забезпечує можливість швидкого реагування на зовнішні виклики (Цифрова трансформація промислового менедж-

менту, 2024). Зарубіжні країни використовують різні підходи до розвитку економіки та управління бізнесом, залежно від історичних, політичних та соціально-економічних особливостей. Досвід провідних економік світу може бути корисним для вдосконалення бізнес-процесів та ефективного управління.

Таким чином, досвід різних країн демонструє ефективні підходи до розвитку економіки та управління бізнесом. Зарубіжний досвід свідчить про те, що успішна економічна модель повинна поєднувати стабільність, інноваційність, ефективне управління ресурсами та соціальну відповідальність (Череп, Воронкова, Череп, Нікітенко, 2024). Ці нововведення дозволяють не лише покращувати якість освіти та управління, але й забезпечувати гнучкість та стійкість організацій у сучасному

Таблиця 5

Напрямок формування концепції економіки та управління бізнесом

Напрямок	Зміст і характеристика
Цифрова трансформація	Широке використання інноваційних технологій (штучний інтелект, Big Data, хмарні платформи) для аналізу даних і прийняття рішень. Автоматизація бізнес-процесів та інтеграція цифрових інструментів у навчання й управління. Штучний інтелект та машинне навчання використовуються для аналізу великих обсягів даних
Інтерактивні методи навчання	Використання симуляцій, онлайн-курсів, інтерактивних платформ і практичних кейс-стадій для поєднання теорії з практикою. Акцент на реальних проектах і стажуваннях у партнерстві з бізнес-сектором..
Гнучкість та адаптивність управління	Розробка стратегій, які дозволяють швидко реагувати на змінні ринкові умови. Використання адаптивних моделей управління, що враховують глобальні економічні тенденції.
Сталий розвиток та соціальна відповідальність	Інтеграція принципів сталого розвитку та екологічної відповідальності у бізнес-стратегії. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності як важливого чинника довгострокового успіху.
Міжнародна інтеграція та співпраця	Активне залучення до міжнародних проектів, партнерств та обмін досвідом між академічними установами та бізнесом.
Міждисциплінарний підхід	Інтеграція економічного аналізу з психологією, соціологією, екологією та інформаційними технологіями дозволяє отримувати більш комплексну картину процесів, що впливають на стабільний розвиток.

Таблиця 5 (сформована на основі власних досліджень)

Таблиця 6

Зарубіжний досвід формування концепції економіки та управління бізнесом

Країна	Напрямок формування концепції економіки та управління бізнесом та його нововведення
США – ринкова економіка та інновації	Високий рівень підтримки стартапів та технологічного розвитку (Силіконова долина). Гнучка податкова система, що стимулює підприємництво.
Німеччина – соціально орієнтована ринкова економіка	Потужна промисловість та експортна спрямованість. Високий рівень державного регулювання соціальної політики (соціальні гарантії для працівників).
Китай – державне регулювання та швидке економічне зростання	Поєднання планової та ринкової економіки. Масштабна підтримка державою стратегічних галузей (високі технології, інфраструктура).
Японія – корпоративна культура, якість та технологічний розвиток	Орієнтація на довгострокові бізнес-стратегії. Висока увага до якості продукції (філософія кайдзен – постійне вдосконалення). Тісна взаємодія між державою та бізнесом для розвитку інновацій..
Скандинавські країни – баланс між економікою та соціальною політикою	Високі податки, які фінансують безкоштовну освіту, медицину та соціальну підтримку. Інноваційна економіка з розвинутим малим і середнім бізнесом. Висока якість життя та екологічно відповідальний бізнес.

Таблиця 6 (сформована авторами)

економічному середовищі. У даному контексті нововведення означають впровадження сучасних, інноваційних підходів та технологій, які спрямовані на: 1) оптимізацію процесів, в основі якої вдосконалення методів викладання, управління та виробництва для досягнення більшої ефективності; 2) адаптацію до змін, що включає забезпечення гнучкості та швидкого реагування на виклики динамічного економічного середовища; 3) цифрову трансформацію, що включає використання інноваційних технологій (наприклад, штучного інтелекту, цифрових платформ, Big Data) для аналізу даних, автоматизації процесів та покращення прийняття рішень. 4) інтерактивний підхід, націлений на застосування інтерактивних методів навчання, симуляцій та реальних кейс-стадій для поєднання теоретичних знань з практичним досвідом.

Таким чином, нововведення – це процес впровадження сучасних ідей та рішень, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності та стійкості організацій у сучасному економічному середовищі. Суть цих нововведень полягає в наступному: 1) Нові методи дозволяють швидко реагувати на зміни в глобальному економічному середовищі та ринку, що особливо важливо у сучасних умовах високої невизначеності. 2) Використання цифрових платформ, онлайн-сервісів, симуляцій, штучного інтелекту та інших інноваційних інструментів робить навчальний процес та управлінські рішення більш точними, ефективними та інтерактивними. 3) Нововведення спрямовані на зменшення розриву між теорією та практикою. Студенти та співробітники отримують можливість працювати з реальними кейсами, що дозволяє глибше зрозуміти сучасні бізнес-процеси та фінансові механізми. 4) Впровадження міжнародних стандартів та практик дозволяє підготувати фахівців, здатних конкурувати на глобальному ринку та працювати в мультикультурних середовищах. 5) Інноваційні підходи сприяють удосконаленню управлінських та виробничих процесів, що веде до підвищення продуктивності, зниження витрат та більш ефективного використання ресурсів.

Таким чином, нововведення – це комплекс заходів, спрямованих на те, щоб зробити систему освіти та управління більш гнучкою, адаптивною та орієнтованою на майбутнє, що дозволяє організаціям стабільно розвиватися в умовах швид-

коплинних змін сучасної економічної реальності (Череп, Воронкова, 2024).

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Теоретичне і практичне значення концепції економіки та управління бізнесом має важливе значення як у теоретичному, так і в практичному аспектах, формуючи у студентів комплексне розуміння принципів функціонування економіки та ефективного ведення бізнесу. Теоретичне значення для: 1) формування економічного мислення – студенти освоюють основні економічні закони, принципи ринкових відносин та механізми розподілу ресурсів; 2) розуміння макрота мікроекономічних процесів – аналіз динаміки економічного розвитку, фінансових потоків та впливу державного регулювання; 3) вивчення менеджменту та управлінських підходів – ознайомлення з основами стратегічного управління, організації бізнесу та прийняття управлінських рішень; 4) розвиток аналітичних навичок – здатність оцінювати ринкові тенденції, розраховувати фінансові показники та прогнозувати економічні зміни.

Практичне значення для застосування знань: 1) у підприємницькій діяльності, так як випускники можуть ефективно керувати бізнесом, розробляти стратегії розвитку та оптимізувати виробничі процеси; 2) опанування фінансового менеджменту, так як управління бюджетом, інвестиціями, грошовими потоками та оцінка ризиків; 3) розвиток управлінських навичок, в основі якого лідерство, мотивація персоналу, стратегічне планування та прийняття рішень в умовах невизначеності; 4) розширення кар'єрних можливостей, в основі якого знання економіки та менеджменту необхідні для роботи в державному та приватному секторі, міжнародному бізнесі та консалтингу. Таким чином, концепція економіки та управління бізнесом є ключовими для підготовки сучасних фахівців, які здатні адаптуватися до змін економічного середовища та ефективно керувати підприємницькими процесами. Теоретичне і практичне значення концепції економіки та управління бізнесом має важливе значення як у теоретичному, так і в практичному аспектах, формуючи у студентів комплексне розуміння принципів функціонування економіки та ефективного ведення бізнесу.

Список використаних джерел

Метеленко Н. Г. Нікітенко В. О., Воронкова В. Г. Соціальне спрямування цифрової економіки та її вплив на суспільство в умовах цифровізації. Стратегічні пріоритети розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності: матеріали V-ї Міжнародної науково-практичної конференції, 16-17 травня 2024 року / За заг. редак. проф. Ткаченко А.М. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2024. 375 с. С. 148-149.

Метеленко Н. Г., Воронкова В.Г., Попова А. О., Оглобліна В.О., Сіліна І. В. Регіональна екологічна політика в умовах повномасштабної війни в контексті руйнівних наслідків для навколишнього середовища. Modern innovative strategies in education and science : collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California : GS Publishing Services, 2024. .С. 5-24. DOI: 10.51587/9798-9895-14670-2024-020

Промисловий потенціал складних соціально-економічних систем цифрового суспільства: макро-, мезо- та мікрорівень; колективна монографія/ за ред. д.філософ.н., проф. Воронкової В. Г., д.е.н., проф. Метеленко Н. Г. Запоріжжя: Видавний дім «Гельветика». 2022. 480 с.

Теоретико-методичні основи забезпечення соціально-економічної безпеки економіки України в умовах діджиталізації бізнес-процесів : колективна монографія / А. В. Череп, В. Г. Воронкова, І. М. Дашко, Ю. О. Огренич, О. Г. Череп. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. 202 с.

Цифрова трансформація промислового менеджменту у контексті викликів, можливостей та змін: колективна монографія / За ред. д.філософ.н., проф. Воронкової В. Г., д.е.н., проф. Метеленко Н. Г. : Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. 592 с. 3

Череп А.В., Воронкова В.Г., Череп О.Г., Нікітенко В.О. Штучний інтелект як інструмент забезпечення екологічної безпеки та сталого розвитку. Ukrainian science and education in the conditions of European integration : collective monograph / S. Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov herman Oaks, California : GS Publishing Services, 2024. 179 p. С.39-54. DOI 10.51587/9798-9895-14670-2024-020-39-54

Череп Алла, Воронкова Валентина. Філософія глобального порівняльного менеджменту в епоху цифрової революції. Фундаментальні та прикладні проблеми суспільства: історія, сьогодення, майбутнє [Електронний ресурс] : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 11 квіт. 2024 р.) / відп. ред. А. Кравченко. Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2024. С.104-107. DOI: 10.31617/k.knute.2024-04-111.

References

Metelenko N. G., Nikitenko V. O., Voronkova V. G. (2024). Social orientation of the digital economy and its impact on society in the context of digitalization. Strategic priorities for the development of entrepreneurship, trade and exchange activities: materials of the Vth International Scientific and Practical Conference, May 16-17, 2024 / Edited by Prof. Tkachenko A.M. Zaporizhzhia: National University "Zaporizhzhia Polytechnic". 148-149.

Metelenko N. G., Voronkova V. G., Popova A. O., Oglobina V. O., Silina I. V. (2024). Regional environmental policy in the context of a full-scale war in the context of devastating consequences for the environment. Modern innovative strategies in education and science: collective monograph / Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov. Sherman Oaks, California: GS Publishing Services. 5-24. DOI: 10.51587/9798-9895-14670-2024-020

Industrial potential of complex socio-economic systems of digital society: macro-, meso- and micro-level; collective monograph (2022) / edited by Dr. Philosophical Sciences, Prof. Voronkova V. G., Doctor of Economics, Prof. Metelenko N. G. Zaporizhzhia: Helvetica Publishing House. 480.

Theoretical and methodological foundations of ensuring the socio-economic security of the economy of Ukraine in the context of digitalization of business processes: collective monograph (2024) / A. V. Cherep, V. G. Voronkova, I. M. Dashko, Yu. O. Ogrenych, O. G. Cherep. – Lviv – Torun: Liha-Pres. 202.

Digital transformation of industrial management in the context of challenges, opportunities and changes: collective monograph (2024) / Edited by Dr. Philosophical Sciences, Prof. Voronkova V. G., Doctor of Economics, Prof. Metelenko N. G. : Lviv – Torun : Liha-Pres. 592.

Cherep A. V., Voronkova V. G., Cherep O. G., Nikitenko V. O. (2024). Artificial intelligence as a tool for ensuring environmental safety and sustainable development. Ukrainian science and education in the conditions of European integration : collective monograph / S. Compiled by V. Shpak; Chairman of the Editorial Board S. Tabachnikov herman Oaks, California : GS Publishing Services. 39-54. DOI 10.51587/9798-9895-14670-2024-020-39-54

Cherep Alla, Voronkova Valentyna (2024). Philosophy of global comparative management in the era of the digital revolution. Fundamental and applied problems of society: history, present, future [Electronic resource]: abstracts of the supplementary International Scientific and Practical Conference (Kyiv, April 11, 2024) / editor-in-chief A. Kravchenko. Kyiv: State University of Trade and Economics, 104-107. DOI: 10.31617/k.knute.2024-04-111.

NATALYA, METELEKO – Doctor of Economics, Professor, Academician of AENU, Director of the Y. M. Potebnya Engineering Education and Scientific Institute, Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: natalia.metelenko@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-6757-3124>

VALENTYNA, VORONKOVA – Doctor of Philosophy (D.Sc.), Professor, Academician of the Academy of Higher Education of Ukraine, Head of the Department of Management and Administration, Y. M. Potebnya Engineering Education and Scientific Institute of Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: valentinavoronkova236@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-0719-1546>

VITALINA, NIKITENKO – Doctor of Philosophy (D.Sc.), Professor of the Department of Management and Administration, Y. M. Potebnya Engineering Education and Scientific Institute, Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: vitalina2006@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9588-7836>

OLGA, VENGER – Candidate of Political Sciences, Associate Professor of the Department of Management of Organizations and Project Management, Y. M. Potebnya Engineering Education and Scientific Institute, Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: vengerolya14@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3758-7891>

VOLODYMYR, ARKHIPOV – PhD candidate in the specialty 073 “Management”, direction 07 “Management and Administration”, Y. M. Potebnya Engineering Education and Scientific Institute, Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine)
E-mail: system.satt2@gmail.com
ORCID ID: <http://orcid.org/0009-0000-1104-2685>

FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE CONCEPT OF ECONOMY AND BUSINESS MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF MODERN DYNAMIC CHANGES

Abstract

The article deals with topical issues of economics and business management in the context of globalization and digitalization. The issue of assessing the sustainable development of enterprises in the context of economic instability, increasing attention to environmental and social aspects of business is relevant. The emphasis is on the study of the latest trends and challenges facing modern enterprises, in particular in terms of strategic management, innovative development and sustainable business. The theory is aimed at forming a comprehensive understanding of how economic patterns affect business and how effective management can ensure the stable development of an organization in the face of constant change. The purpose of the study is the theoretical and practical foundations of the formation and development of the concept of economics and business management in the context of modern dynamic changes. Objectives of the study: 1) to reveal the conceptual foundations of economics and business management and directions of development; 2) to carry out a comparative analysis of economics and business management, their key differences and interrelationships; 3) to formulate the concept of stable development of economics and business management in the context of modern dynamic changes; 4) to analyze foreign experience in forming the concept of economics and business management. The research methodology in the context of economics and business management includes the main methods and approaches: systematic comparative quantitative and qualitative methods, modeling and forecasting, and others. The authors focus on adapting business strategies to the requirements of the digital economy, integrating artificial intelligence and big data technologies into management processes. The authors propose new approaches to management practices that allow enterprises to effectively adapt to the changing economic environment and ensure competitiveness in the context of digital transformation. The theoretical and practical significance of the concept of economics and business management is important both in theoretical and practical aspects, forming a comprehensive understanding of the principles of economic functioning and effective business management.

Key words: economics, business management, digitalization, innovative development, sustainable economic development, global changes.

© The Author(s) 2025
This is an open access article under
the Creative Commons CC BY license

Received date 05.11.2024
Accepted date 05.12.2024
Published date 15.01.2025

How to cite: Наталя, Метеленко, Валентина, Воронкова, Віталіна, Нікітенко, Ольга, Венгер, Володимир, Архіпов. Становлення і розвиток концепції економіки та управління бізнесом в умовах сучасних динамічних змін. Humanities studies: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house «Helvetica», 2025. 22 (99). P. 252–261.
doi <https://doi.org/10.32782/hst-2025-22-99-28>